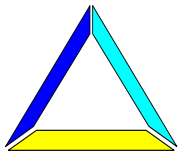
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ В УКРАЇНІ
НІМЕЦЬКА КОНСУЛЬТАТИВНА ГРУПА З ПИТАНЬ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

01034 Київ, вул. Рейтарська, 8/5-А, тел. (+38044) 228-6342, 228-6360,
факс 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua, http://www.ier.kiev.ua

T11

Система соціального страхування та спрощена система оподаткування в Україні: яким чином їх поєднати?

Спрощена система оподаткування[1] була введена в дію у 1998 році і з того часу практично не реформувалась. Спільною рисою "спрощених" податків є те, що вони заміняють декілька видів податків, а також внески до фондів соціального та пенсійного страхування.[2] Однак сьогоднішня система соціального страхування, впроваджена у 1998-2001 роках, не враховує специфіку схем спрощеного оподаткування.

Платники податків, які обрали спрощену систему оподаткування, не роблять достатніх для пенсійних виплат внесків до Пенсійного фонду. Однак згідно із законодавством вони мають право на отримання соціальних пенсій із Державного бюджету. У такій ситуації виникає дві проблеми: а) ефект перерозподілу надходжень від тих платників, які використовують схеми загального оподаткування, на користь тих, хто обрав спрощену систему; б) нерівномірний тягар нарахувань до соціальних та пенсійного фондів.[3]

Хоча частка податків, що сплачуються платниками, які працюють за спрощеною системою оподаткування, і зараховується до декількох фондів соціального страхування та Пенсійного фонду, вона не персоніфікується. Крім цього, нечіткою є процедура, яким чином ці платники можуть отримувати виплати із фондів соціального страхування, до яких вони перераховують кошти. Тому на практиці ці платники податків та їхні наймані працівники залишаються соціально незахищеними.

Зміст

1. Вступ
2. Система соціального страхування в Україні
3. Спрощена система оподаткування
4. Законодавство про соціальне та пенсійне страхування та спрощена система оподаткування в Україні
5. Рекомендації

---

[1] В тексті під спрощеною системою оподаткування ми маємо на увазі фіксований та єдиний податок, які сплачуються фізичними особами, та єдиний податок, що сплачується юридичними особами.

[2] Надалі в тексті ми використовуємо термін "соціальне страхування", включаючи в це поняття пенсійне страхування.

[3] Взагалі, такі схеми оподаткування по своїй суті включають несправедливість, оскільки їх застосування передбачає відхід від загальних принципів оподаткування та бухгалтерського обліку.

1. Вступ

Спрощена система оподаткування була запроваджена в 1998 році для сприяння легалізації та розвитку малого бізнесу. Вона складається з фіксованого та єдиного податку, що сплачується фізичними особами, єдиного податку, що сплачується юридичними особами, та фіксованого сільськогосподарського податку.[4] Протягом останніх років чисельність фізичних осіб, які користуються спрощеною системою оподаткування, досягла 1 мільйону, а чисельність юридичних осіб, які сплачують єдиний податок, склала 130 тисяч.[5]

Спільною рисою "спрощених" податків є те, що вони заміняють декілька видів податків (таких, як податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб тощо), а також *внески до фондів соціального та пенсійного страхування*. Створена в 1998-2001 роках система соціального страхування передбачає, що підприємці, які використовують спрощену систему оподаткування, повинні сплачувати внески до страхових фондів за своїх працівників, що суперечить законодавству щодо спрощеного оподаткування. Цю суперечність ще досі не було повністю усунуто. На практиці, такі підприємці не обов'язково сплачують соціальні страхові внески, а, отже, не можуть отримати і відповідні виплати. Крім того, їх внески не є персоніфікованими. При виході на пенсію вони отримуватимуть соціальні пенсії, які виплачуються з Державного бюджету, що, в свою чергу, створить тягар для бюджетів наступних років.

Сьогодні обсяги внесків на соціальне та пенсійне страхування обмежують зростання заробітної плати і створюють стимули для виплати заробітної плати в конвертах. З метою легалізації виплат, Президент України доручив Кабінету Міністрів провести реформи спрямовані на детінізації економіки, а саме, зменшити ставки податку на доходи фізичних осіб та соціальних страхових внесків. Один з шляхів знизити внески на соціальне страхування полягає в розширенні груп населення, які сплачують ці внески. Наразі це можна зробити за рахунок спрощеної системи оподаткування.

Але замість реформування спрощеної системи оподаткування уряд планує збільшити ставки спрощених податків[6] без перегляду їх структури та вимог до платників цих податків, намагаючись, таким чином, примусити їх платників перейти на загальну систему оподаткування. Оскільки, зменшення ставок внесків на соціальне страхування не передбачається, можна очікувати деяку де-легалізацію діяльності малих підприємців.

Дана робота пропонує шляхи вирішення згаданих вище проблем. В ній описуються сьогоднішні системи державного загальнообов'язкового соціального та пенсійного страхування та спрощеного оподаткування. Також ми пропонуємо рекомендації щодо реформування обох систем.

2. Система соціального та пенсійного страхування в Україні

Сьогоднішня система загальнообов'язкового державного соціального страхування була створена протягом 1998-2001 років з прийняттям Основ законодавства України про державне загальнообов'язкове соціальне страхування. В 2001 році набули

---

4 В тексті, ці податки називаються спрощеними податками.

5 Пояснювальна записка до проекту Закону "Про Державних бюджет на 2004 рік.

6 В проекті Бюджету на 2004 рік передбачено підняття ставок фіксованого податку з 20-100 грн. до 100-300 грн., а єдиного податку для фізичних осіб з 20-200 грн. до 200-600 грн.

чинності прийняті Верховною Радою закони про декілька видів загальнообов'язкового соціального страхування (Таблиця 1). Найбільшим джерелом доходів фондів є внески, що сплачуються роботодавцями та працівниками.

Таблиця 1: Соціальне та пенсійне страхування в Україні: частка доходів Фондів соціального страхування, яка надходить від внесків роботодавця та працівника[7]

	Частка доходів Фонду (%, 2003)
1. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування	81
2. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття	83
3. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням	89
4. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	99[8]
5. Медичне страхування	N/A

Джерело: бюджети відповідних фондів на 2003 рік.

В Додатку 1 наведено ставки внесків на соціальне та пенсійне страхування, які сплачуються роботодавцями та працівниками в загальній системі оподаткування, а також розрахунок витрат на працю для роботодавців та чистої заробітної плати для працівника.[9] Для осіб, які сплачують внески на добровільних засадах, ставка внеску складає 5,8% від оподаткованого доходу (3,4% для страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, та 2,4 для на страхування на випадок безробіття).

3. Спрощена система оподаткування в Україні

Спрощену систему оподаткування було створено з метою легалізації та розвитку малого бізнесу через запровадження простих та прозорих правил оподаткування, та спрощеної системи бухгалтерського обліку та податкової звітності. Ця система складається з *фіксованого податку, що сплачується фізичними особами* (введеного в дію в 1998 році змінами до Декрету Кабінету Міністрів "Про податковий податок з громадян" №13-92, від 26 грудня 1992 року)[10], *єдиного податку, що сплачується фізичними особами,* та *єдиного податку, що сплачується юридичними особами* (введеного в дію відповідним Указом Президента №727/98, від 3 липня 1998 року), та *фіксованого сільськогосподарського податку* (введеного в дію в 1998 році Указом Президента №320-XIV, від 17 грудня 1998 року). В даній роботі ми не будемо розглядати фіксований сільськогосподарський податок, оскільки він суттєво відрізняється від інших спрощених податків.[11]

---

[7] Відповідно до законодавства, роботодавців сплачують внески за кожного найманого працівника (нарахування на заробітну плату) та від їх імені (відрахування з заробітної плати).

[8] Цей внесок повністю платиться роботодавцем.

[9] Кожного року разом під час прийняття Закону "Про Державний бюджет", Верховна Рада за поданням Кабінету Міністрів встановлює ставки внесків до всіх Фондів державного страхування.

[10] Цей Декрет буде замінено прийнятим Законом "Про податок з доходів фізичних осіб". Однак частина Декрету, яка стосується фіксованого податку залишається чинною.

[11] Дивіться Консультативну роботу S19 щодо питання соціального забезпечення в сільській місцевості.

В Таблиці 2 подано характеристику найголовніших рис спрощених податків. Ставки фіксованого та єдиного податків для фізичних осіб, встановлюються *місцевими радами* у встановлених межах за місцем реєстрації платника податку залежно від виду їх діяльності. Спільною рисою всіх спрощених податків є те, що вони заміняють декілька видів податків, а також *внески до фондів соціального та пенсійного страхування* (Додаток 2).

Таблиця 2: Риси спрощених податків

	Максимальний річний оборот[12] (тис. грн.)	Максимальна чисельність найманих працівників	Ставка податку
Фіксований податок для фізичних осіб*	119	5	20-100 грн.**
Єдиний податок для фізичних осіб	500	10	20 – 200 грн.**
Єдиний податок для юридичних осіб	1000	50	6% від обороту + ПДВ 10% від обороту (включає ПДВ)

* Платники цього податку повинні бути платниками ринкового збору.

** Ставка податку збільшується на 50% за кожну найману особу.

Джерело: Указ Президента "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва", Декрет Кабінету Міністрів "Про податковий податок з громадян".

Всі спрощені податки зараховуються на спеціальний рахунок Державного казначейства і потім розподіляється як показано в Таблиці 3.

Таблиця 3: Розподіл спрощених податків

	Фіксований податок, що сплачується фізичними особами			Єдиний податок, що сплачується фізичними особами			Єдиний податок, що сплачується юридичними особами	
	(%)	Надходження (млн. грн.)*	Розподіл податку (грн.)	(%)	Надходження (млн. грн.)*	Розподіл податку (грн.)	(%)	Надходження (млн. грн.)*
Державний бюджет	-	-		-	-		20	-
Місцеві бюджети	90	235	18-90	43	307	8.6-86	23	406**
Пенсійний фонд	10	26	2-10	42	300	8.4-84	42	396
Заг-обов'язк. соц. страх-ня[13]	-	-		15	107	3-30	15	141

* Заплановані на 2003 рік надходження зведеного бюджету (ЗБ), Закон "Про Державний бюджет на 2003 рік".

** Відповідно до Закону "Про Державний бюджет на 2003 рік" 43% податку надходять до місцевих бюджетів, хоча відповідно до Указу Президента №727, від 3 липня, 1998 року, 20% податку повинні надходити до державного, а 23% до місцевих бюджетів.

Джерело: відповідні законодавчі акти, Закон "Про Державний бюджет на 2003 рік", власні розрахунки.

Частина всіх спрощених податків перераховується до Пенсійного фонду, у випадку єдиного податку - до двох Фондів соціального страхування. Однак, сума, що надходить до Пенсійного фонду, є малою у випадку фіксованого податку. Частка, яка надходить від єдиного податку, що сплачується фізичними особами, досить

[12] Обсяг виручки від реалізації продукції.

[13] 4%, з зазначених 15%, перераховуються до Фонду страхування на випадок безробіття, а решта – до Фонду страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

сильно змінюється залежно від ставки податку. З наступного року лише внески починаючи з мінімальної заробітної плати (237 грн.), будуть надавати платникам право на отримання пенсії в майбутньому.[14] Однак, за оцінками середня величина сплачених фізичними особами спрощених податків (якщо взяти до уваги, що сьогодні таких платників податків нараховується близько одного мільйона, та відповідні доходи Бюджету) складає лише 82 грн.[15] Для порівняння, в травні 2003 року середня заробітна плата в Україні дорівнювала 439 грн., таким чином забезпечуючи внесок до Пенсійного фонду на рівні 149 грн., що є значно більшим, ніж сукупний внесок платників спрощених податків.

Отже, сьогоднішня система є соціально несправедливою та створює стимули для деяких роботодавців та найманих працівників переходити на спрощену систему оподаткування, де відсутня сплата високих внесків на соціальне страхування. Іншим негативним моментом цієї системи є те, що вона робить цих людей соціально незахищеними.

4. Законодавство про соціальне та пенсійне страхування та спрощена система оподаткування в Україні

4.1. Поточна ситуація: державне соціальне страхування та спрощена система оподаткування

Відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування всі підприємці, які мають найманих працівників, повинні сплачувати за своїх працівників внески до відповідних страхових фондів. Ставки внесків визначено Верховною Радою. З іншого боку, відповідно до Указу Президента "Про спрощену систему оподаткування", особи, які сплачують єдиний податок, звільняються від сплати внесків на соціальне та пенсійне страхування. В цей же час, частка єдиного податку перераховується до Пенсійного фонду та двох фондів соціального страхування. Таким чином, досі зберігається суперечність між законами.

Відповідно до Декрету Кабінету Міністрів "Про прибутковий податок з громадян", особи, які сплачують фіксований податок, не повинні сплачувати внесків до соціальних фондів, але вони можуть брати участь у них добровільно і сплачувати відповідний процент їх оподатковуваного доходу. Але так як вони не є платниками прибуткового податку з громадян, то їх оподатковуваний дохід не визначено. Таким чином, це робить для них неможливим використання даної схеми. Крім того, відсоткові внески суперечать ідеї спрощення, яку було покладено в основу створення спрощеної системи оподаткування.

Сутність проблеми полягає в такому:

1) Законодавство про спрощену систему оподаткування. Особи, які сплачують спрощені податки, звільняються від сплати соціальних внесків, що стосується як внесків за себе, так і внесків за найманих працівників. Однак, частка єдиного податку перераховується до Фондів страхування на випадок безробіття та у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Крім того, відповідний внесок до цих фондів також сплачується з додаткової суми податку, нарахованої за кожного найманого

[14] На 2004 рік, запланована мінімальна заробітна плата складає 237 грн. (Проект бюджету на 2004 рік).

[15] Ця сума є вищою у випадку єдиного податку, і нижчою для фіксованого податку. Відповідно до даних Інституту конкурентного суспільства, середня ставка фіксованого податку складає 65 грн., а єдиного – 110 грн.

працівника. Однак закони не роз'яснюють, чи ці додаткові внески зроблені за найманих працівників і, таким чином, вони є застраховані, чи за самого приватного підприємця, таким чином залишаючи його працівників незастрахованими.

2) Законодавство про соціальне страхування. Підприємці - платники спрощених податків не повинні сплачувати внески на соціальне страхування за себе, але можуть брати в ньому участь на добровільних засадах.[16] Однак, вони повинні робити відповідні відрахування з заробітної плати їх найманих працівників до фондів соціального страхування. Крім того, як фізичні, так і юридичні особи, що сплачують єдиний податок і мають найманих працівників, повинні сплачувати внески на страхування від нещасного випадку як за себе, так і за своїх працівників.

З метою певного розв'язання даної проблеми, Міністерство праці та соціальної політики разом з Держпідприємництвом видали лист, в якому вони рекомендували Фондам соціального страхування на випадок безробіття та у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності не застосовувати санкції проти підприємців, які сплачують спрощені податки, якщо вони не сплачують внески за своїх працівників. Однак вони зазначили, що їх працівники мають сплачувати відповідні відрахування до цих фондів. Крім того, такі роботодавці повинні сплачувати за своїх працівників внески до Фонду страхування від нещасних випадків на виробництві. Вони також, повинні оплачувати своїм працівникам перші п'ять днів лікарняного.[17]

На практиці платники спрощених податків сплачують лише фіксований/єдиний податок. Потім, відповідно до законодавства, вони утримують прибутковий податок з заробітної плати своїх працівників та спрямовують 0,5% заробітної плати до Фонду страхування на випадок безробіття (цей внесок дорівнює внеску працівника в загальній системі).

4.2. Державне пенсійне страхування та спрощена система оподаткування

Частка всіх спрощених податків перераховується до Пенсійного фонду. Платники цих податків не повинні сплачувати додаткові внески на пенсійне страхування. Однак їх наймані працівники повинні сплачувати до Пенсійного фонду 1% чи 2%[18] від їх заробітної плати. Однак, Держпідприємництво відстоює точку зору, що працівники фізичних осіб – спрощенців, не повинні сплачувати ці внески, в той час як Пенсійний фонд дотримується протилежної точки зору.

Система буде частково змінена наступного року, коли набуде чинності новий Закон "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування". Відповідно до Закону, фізичні особи, які є платниками спрощених податків, їх наймані працівники та самозайняті особи повинні брати участь як в солідарній, так і накопичувальній пенсійній системі та платити до них внески. Працівники спрощенців та самозайняті особи повинні сплачувати процентний внесок від їх оподаткованого доходу. На час існування спрощеного оподаткування фізичні особи, спрощенці, сплачуватимуть внески в фіксованому розмірі.

Однак, залишається не зовсім зрозумілим чи роботодавці, які користуються спрощеною системою оподаткування, повинні сплачувати фіксований внесок за себе, чи за своїх працівників, чи за обох. Таким чином, може виникнути нова суперечність залежно від трактування цієї статті.

---

[16] Це положення є однаковим для фізичних осіб, які сплачують фіксований та єдиний податок, хоча частка єдиного податку однозначно спрямовується до двох страхових фондів.

[17] Однак, це не зовсім так на практиці.

[18] 1% - якщо заробітна плата є меншою за 150 грн., і 2%, якщо більше.

Крім того, відповідно до цього Закону, пенсійні внески не можуть бути включені до складу будь-яких податків чи зборів, що вимагає реформувати спрощеної системи оподаткування.

5. Рекомендації

Названі в роботі проблеми вимагають вироблення стратегічного погляду на систему соціального та пенсійного страхування. Часткові і нескоординовані зміни призведуть до появи нових проблем і суперечностей.

Український досвід показує, що в середньостроковому періоді спрощена система оподаткування повинна існувати, так як вона зменшує соціальну напругу, але вона має бути реформована. В цей же час всі працівники мають мати рівні умови соціального захисту.

Тому ми пропонуємо: 1) реформувати спрощену систему оподаткування, та 2) усунути суперечності між системою соціального страхування і спрощеною системою оподаткування.

5.1. Реформувати спрощену систему оподаткування

Хоча ми погоджуємося з думкою, що системи соціального страхування та оподаткування повинні забезпечувати рівність і справедливість, сьогодні ми наголошуємо на тому, що спрощена система оподаткування повинна існувати. Вона зменшує соціальний тиск, так як сприяє створенню робочих місць і джерел доходів для осіб, які б в іншому випадку залишилися безробітними. Однак, слід зауважити, що це середньостроковий компроміс. В довгостроковому періоді, спрощена система оподаткування фізичних осіб має залишитися лише для самозайнятого населення.

Спрощена система оподаткування повинна бути реформована в таких напрямах:

- Внески на соціальне та пенсійне страхування повинні бути *виключені* з спрощених податків. Поточна система є непрозорою, не персоніфікованою і важкою для роботи з нею. Нова система має усунути ці вади (частина 2 рекомендацій).

- Враховуючи динаміку інфляції та рівень зростання заробітної плати і доходів, які мали місце з 1998 року, ми пропонуємо залишити верхні межі податків на тому ж рівні, але при цьому збільшити нижні межі: 50-100 грн. для фіксованого податку, та 100-200 грн. для єдиного податку, що сплачується фізичними особами. Доходи від цих податків та від єдиного податку, що сплачується юридичними особами повинні перерозподілятися між державним та місцевими бюджетами в існуючих пропорціях. Соціальні та пенсійні внески повинні сплачуватися окремо відповідно до рекомендацій, наданих в частині 5.2. Треба зауважити, що заплановане підвищення ставок спрощених податків (Проект Закону про Державний бюджет на 2004 рік) без відповідного зменшення нарахувань на заробітну плату призведе до повернення в тінь багатьох підприємців.

- Максимальний рівень обороту, при якому підприємці можуть користуватися спрощеною системою оподаткування, повинен бути *зменшений вдвічі*, так як на сьогодні він є досить високим.[19]

[19] На сьогодні місячний максимальний оборот складає 1800 доларів США для того, щоб сплачувати фіксований податок, 7800 доларів США для єдиного податку, що сплачується фізичними особами, та 15634 доларів США для єдиного податку, що сплачується юридичними особами.

- При запровадженні змін, запропонованих в частині 5.4., пропонуємо зменшити розмір збільшення ставки податку за кожного найманого працівника до 20%.

- Крім того, ми пропонуємо скасувати 10%-ставку єдиного податку для юридичних осіб, залишаючи можливість сплачувати 6% від суми їх обороту плюс ПДВ. Це полегшить їх роботу з іншими компаніями – платниками ПДВ.

- Плата за землю також має бути виключена зі складу спрощених податків, що сприятиме більш ефективному використанню землі.

5.2. Усунути суперечність між системами

З метою усунення суперечностей між системою соціального страхування та спрощеною системою оподаткування, пропонуємо такі заходи:

- Всі наймані працівники, включаючи тих, що працюють на підприємців–спрощенців, повинні сплачувати внески до Пенсійного фонду, та до Фондів соціального страхування на випадок безробіття та в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

- Роботодавці, які використовують спрощену систему оподаткування, повинні сплачувати нарахування на заробітну плату своїх працівників до Пенсійного фонду та Фондів соціального страхування[20] на загальних засадах.

- Після створення другого рівня пенсійного страхування (Накопичувального фонду), платники спрощених податків повинні мати змогу обирати чи брати участь в солідарній чи накопичу вальній системі оподаткування, чи в них обох. Крім того, оскільки вони стикаються з більшими економічними ризиками, найкращим рішенням буде надати їх можливість обирати між державною пенсійною системою та приватними пенсійними фондами.[21]

- Платники спрощених податків мають самі визначатися чи брати участь в страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та на випадок безробіття. У випадку зі страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, перші п'ять днів лікарняного оплачуються роботодавцем, тобто - самим підприємцем, що, таким чином, зменшує для нього важливість цього виду страхування. Але, оскільки цей вид страхування також передбачає виплати у випадку народження дитини та поховання, приватний підприємець повинен мати право самостійно вирішувати чи потрібна йому участь в цьому виді страхування. Що стосується страхування на випадок безробіття, то виникає питання про визначення статусу безробітного для особи, яка забезпечувала себе роботою. Крім того, ці люди згодні нести більш високий ризик, а, отже, є більш відповідальними за своє майбутнє.

- Внески, які сплачуються платником спрощених податків за них і за їх працівників повинні бути персоніфіковані.

- Потрібно розробити чітку процедуру за якою підприємці, які використовують спрощену систему оподаткування, можуть отримати виплати з фондів соціального страхування, до яких вони сплачували внески.

---

[20] Тут маються на увазі всі три типи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

[21] Це може бути запроваджено в 2018 році, коли всі працівники набудуть можливості обирати між сплатою внесків до Накопичувального Фонду чи до приватних пенсійних фондів.

- Оскільки деякі особи працюють одночасно на загальних засадах та як приватні підприємці, сплачуючи відповідно спрощені податки, потрібно розробити механізм врахування внесків за обома системами для здійснення страхових виплат.

Ці зміни сприятимуть підвищенню прозорості системи соціального страхування, оскільки вони дозволяють врахувати специфіку спрощеної системи оподаткування. Це також сприятиме зменшенню частки осіб, які використовують спрощену систему оподаткування як метод уникнення сплати податків.

С.Б., І.Б., Рецензент: А.К.

Київ, жовтень 2003

Додаток 1

Таблиця 1.1: Нарахування та відрахування від заробітної плати[22]

	Нарахування на заробітну плату (%)	Відрахування на заробітну плату (%)	Сукупні відрахування/ нарахування (%)
Внески на соціальне страхування[23]	36,8	3	39,8
Пенсійний фонд	32	2	34
Фонд страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	2,9	0,5	3,4
Фонд страхування від нещасних випадків	0,84 – 13,8[24]	0	0,84 – 13,8
Фонд страхування на випадок безробіття	1,9	0,5	2,4
Прибутковий податок з громадян			
На сьогодні		10, 15, 20, 30, 40[26]	10, 15, 20, 30, 40
З 2004 року[25]		13	13

Таблиця 1.2: Приклади обчислення чистої заробітної плати

	Сукупні відрахування/ нарахування (%)	Нарахування на заробітну плату (грн.)	Відрахування на заробітну плату (грн.)	(грн.)
Сукупні витрати роботодавців на працю				**513,34-560,64**
Сукупна заробітна плата				**365**[27]
Внески на соціальне страхування		***137,39-184,69***	***-10,95***	
Пенсійний фонд	34	116,8	-7,3	
Фонд страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	3,4	10,59	-1,825	
Фонд страхування від нещасних випадків	0,84 - 13,8[28]	3,07 - 50,37		
Фонд страхування на випадок безробіття	2,4	6,935	-1,825	
Зарплата після соц. внесків				**354,05**
Прибутковий податок з громадян	10-20		-58,55[29]	
Чиста заробітна плата				**295,50**

[22] Максимальний розмір заробітної плати, з якої сплачуються внески на соціальне страхування встановлено на рівні 2600 грн. (Постанова Кабінету Міністрів).
[23] Без врахування внесків на страхування від нещасних випадків.
[24] Ставка цього внеску залежить від класу професійного ризику.
[25] З січня 2004 року, буде впроваджено єдину ставку прибуткового податку з громадян на рівні 13% (Закон "Про податок з доходів фізичних осіб").
[26] Залежно від розміру заробітної плати.
[27] Прожитковий мінімум для працездатного населення.
[28] Ставка цього внеску залежить від класу професійного ризику.
[29] =0,1*(85-17)+0,15*(170-85)+0,2*(365-170)

Таблиця 1.3: Витрати на працю та чиста заробітна плата

	Доходи, що оподатк-ся за ставкою 15%	Доходи, що оподатк-ся за ставкою 20%	Доходи, що оподатк-ся за ставкою 30%	Доходи, що оподатк-ся за ставкою 40%	Прожитковий мінімум для прцездатн. населення	5000 грн.
Сукупні витрати роботодавців на працю (LC)	233,99 – 256,02	1403,93 – 1536,12	2339,88 – 2560,20	3578,64 – 3915,60	502,39 – 549,69	5978,64 – 6315,60
Сукупна заробітна плата (GW)	170	1020	1700	2600[30]	365	5000
GW/LC (%)[31]	66,40 – 72,65	66,40 – 72,65	66,40 – 72,65	66,40 – 72,65	66,40 – 72,65	79,17 – 83,63
Зарплата після соц. внесків	164,9	989,4	1649	2522,00	354,05	4922,00
Прибутковий податок з громадян [32]						
1[33]	19,55[34]	189,55[35]	393,55[36]	753,55[37]	58,55[38]	1713,55
2	22,10	132,60	221	338,00	47,45	650,00
Net wage (NW)						
1	145,35	799,85	1255,45	1768,45	295,5	3208,45
2	142,8	856,80	1428,00	2184,00	306,60	4272,00
NW/GW (%)						
1	85,50	78,42	73,85	68,02	80,96	64,17
2	84,00	84,00	84,00	84,00	84,00	85,44
NW/LC (%)						
1	55-66 - 60,79	52,07 – 56,97	49,04 – 53,65	45,16 – 49,42	53,76 – 58,82	50,80 – 53,67
2	55,78 – 61,03	55,78 – 61,03	55,78 – 61,03	55,78 – 61,03	55,78 – 61,03	67,64 – 71,45

[30] Максимальний розмір заробітної плати, з якої сплачуються внески на соціальне страхування.

[31] Менший розмір відповідає випадку, коли сплачується найвища ставка внеску на соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві.

[32] В цій таблиці, номер 1 відповідає чинних ставок податку на доходи громадян, а цифра 2 – до 13-відстовкової ставки, яка набере чинності з 2004 року.

[33] Н сьогодні, доходи громадян до 85 грн. обкладаються податком зі ставкою 10%, до 170 грн. – 15%, до 1020 грн. – 20%, до 1700 грн. – 30%, більше 1700 грн. – 40% (Декрет Кабінету Міністрів "Про податковий податок з громадян").

[34] =0,1*(85-17)+0,15*(170-85)

[35] =0,1*(85-17)+0,15*(170-85)+0,2*(1020-170)

[36] =0,1*(85-17)+0,15*(170-85)+0,2*(1020-170)+0,3*(1700-1020)

[37] =0,1*(85-17)+0,15*(170-85)+0,2*(1020-170)+0,3*(1700-1020)+0,4*(2600-1700)

[38] =0,1*(85-17)+0,15*(170-85)+0,2*(365-170)

Додаток 2

1) Сплата **фіксованого податку** звільняє фізичних осіб від сплати таких податків та зборів:

- Нарахувань на фонд оплати праці;
- Відрахування та збори на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування;
- Збір на обов'язкове соціальне страхування;
- Збір до Фонду соціального захисту інвалідів.

2) Підприємець – фізична особа, який сплачує **єдиний податок**, не є платником таких податків та зборів:

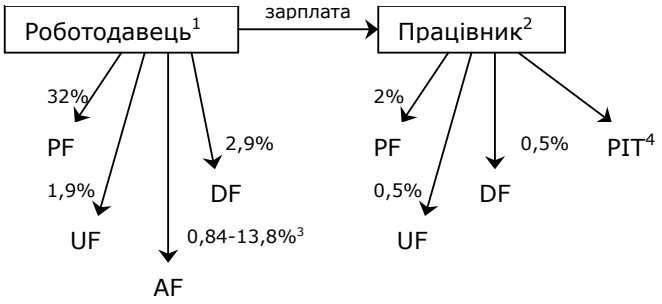
- ПДВ;
- Прибутковий податок з громадян;
- Плати за землю;
- Збору на спеціальне використання природних ресурсів;
- Збору на обов'язкове соціальне страхування;
- Відрахувань та зборів на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування;
- Збору на обов'язкове пенсійне страхування;
- Збору до Фонду соціального захисту інвалідів.

3) Юридичні особи, що сплачують **єдиний податок**, не є платниками таких податків та зборів:

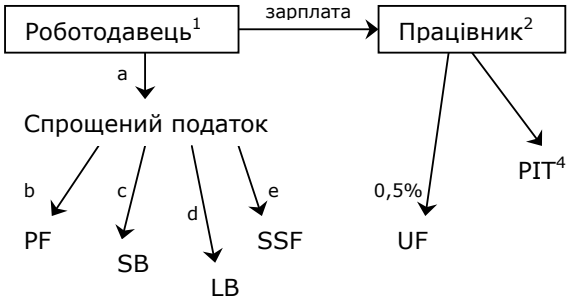
- ПДВ (якщо обрали спосіб оподаткування за ставкою 10%);
- Податку на прибуток підприємств;
- Плати за землю;
- Збору на спеціальне використання природних ресурсів;
- Збору на обов'язкове соціальне страхування;
- Відрахувань та зборів на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування;
- Збору на обов'язкове пенсійне страхування;
- Збору до Фонду соціального захисту інвалідів.
- Плати за патенти.

Додаток 3: Схеми участі в системі соціального і пенсійного страхування

1) Загальна система оподаткування

2) Спрощена система оподаткування

1 нарахування на фонд оплати праці

2 відрахування з фонду оплати праці

3 внесок до фонду страхування від нещасних випадків залежить від класу ризику.

4 ставки прибуткового податку з громадян надано в Додатку 1.

PF Пенсійний фонд

UF Фонд страхування на випадок безробіття

AF Фонд страхування від нещасних випадків

DF Фонд страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

В цій схемі, роботодавець – це платник спрощених податків.

a ставка податку

b, c, d, e – частки податку, які перераховуються до:

SB Державного бюджету

LB місцевих бюджетів

SSF фондів загальнообов'язкового страхування (включає UF та DF)

Так як ставка податку (a) є порівняно низькою (Таблиця 2), то тягар внесків для таких роботодавців є значно нижчим, ніж в загальній системі оподаткування.